

Els Fages, una elit perifèrica

Text > QUIM NADAL

La família Fages havia tingut un paper rellevant i una influència notable en la vida de Figueres i de l'Empordà durant tot el segle XIX i bona part del XX. En el primer quart del segle XXI, la casa Fages, que des del 1854 era una referència en la topografia urbana de Figueres entre els carrers de la Moreria, dels Enginyers i de Sant Guillem, al capdavant de la Rambla, després de la cobertura de la riera i que els Fages coneixien com «la casa de la placeta», custodiava inaccessible l'arxiu familiar, patrimonial i professional. Un conjunt d'hereus Fages, divers i dispers, fragmentari, de final d'etapa, va coincidir en la voluntat de cedir l'arxiu en comodat l'any 2017 a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà, on els serveis professionals del personal i sobretot d'Erika Serna en van permetre digitalitzar la documentació.

Pere Gifre acota l'anàlisi dels fets del 1808 al 1884. Enfoca un estudi de cas per situar els fets en el marc d'una interpretació general que es proposa «manifestar, sobretot, el que és comú en l'elit perifèrica, en la construcció de l'Estat liberal mitjançant la singularitat del protagonisme de la família Fages». El context històric i la ciutat com a teló de fons d'una realitat en la qual «la família Fages té un paper protago-

nista en la Figueres del segle XIX, pel fet que la transcendeix».

L'autor ens transporta als punts clau de l'univers Fages: la família i, per extensió, el patrimoni, que creix i fan créixer amb noves propietats fins a transformar la seva condició de propietaris en hisendats (que viuen de la renda agrària); l'exercici de l'advocacia, que «és la raó de ser de la família Fages. Són advocats i volen que els seus fills també ho siguin», i l'anàlisi d'alguns casos denoten un sentit de la professió acurat, metòdic i eficaç, i els resultats els atorgaven crèdit i reconeixement social. Narcís Fages de Romà, molt especialment, per mitjà de *El bien del país* (1845-1849), les edicions de 1949 de la *Cartilla rural en aforismes catalans* i els *Aforismos rurales*, *La Granja* (1850-1857) i la granja-escola de Fortianell (1855-1875), tracta de complementar la defensa dels drets dels propietaris amb propostes de millora tècnica i formativa per a l'agricultura amb la introducció de maquinària, conreus i rotacions que estan cridats a marcar un punt d'inflexió. Finalment, o potser des de bon principi, intervenen en la política: «Els Fages són actors directes de la política liberal moderada en el districte durant vint-i-cinc anys». Primer, Anton Tomàs Fages

GIFRE RIBAS, Pere. **Els Fages de Figueres: Advocats i hisendats en la construcció de la societat liberal (1808-1884)**. Figueres: Ajuntament de Figueres, 2024. 338 p.

en la política municipal (1820, 1833, 1835), i després els seus fills de dues mares diferents, Narcís Fages de Romà i Mariano Fages de Sabater. Aquests dos germans navegarien amb habilitat en un context poc favorable de predomini progressista, però acabarien definint un equip que portaria Mariano al Congrés dels Diputats del 1857 al 1866, després d'haver superat l'adversari Aniceto Puig, que els havia guanyat sempre. Política a l'Empordà i política a Madrid, amb un punt d'influència efectiva i la definició d'un entramat d'adhesions al qual Gifre comença a atorgar el qualificatiu de *caciquil*. Eren els temps que tocaven i era l'antídot als *cuneros* i els candidats catapultats.

Una teodicea revestida de rondalla

Text > DAMIÀ BARDERA

Tres anys després d'una meritòria primera novel·la, *Uns déus ferotges* (Males Herbes, 2022), obra que va merèixer el premi Ictineu 2023 a la millor novel·la fantàstica escrita en català, Daniel Genís Mas (Castelló d'Empúries, 1977) hi torna amb *El dimoni abans de nosaltres* (Males Herbes, 2025), una novel·la que demostra, d'una banda, la solidesa d'un projecte literari arrelat en el fantàstic, i, de l'altra, l'ambició i la coherència d'un autor que amb només dues obres ja ha assolit —i assumit— un discurs literari propi, madur.

El dimoni abans de nosaltres és una novel·la rica, molt rica, en possibles lectures i interpretacions: des d'un llibre d'aventures en el vessant més superficial fins a una teodicea en l'aspecte filosòfic i teològic, passant per tota una amalgama de simbolismes, tradicions, mites i ressonàncies literàries i culturals de procedències diverses.

Aquesta riquesa és un dels grans encerts de la novel·la i, m'atreviria a dir, de l'estil de l'autor, perquè Daniel Genís és capaç d'escriure una novel·la en el sentit modern del

terme que és, alhora, un «conte a la vora del foc», és a dir, el text funciona com un artefacte literari d'autor i, al mateix temps, té un marcat caràcter impersonal i atemporal, molt propi de la literatura de tradició oral, sense autoria. Una espècie de psicoanàlisi mítica.

Aquest itinerari consisteix en una baixada als inferns en tota regla, una baixada memorable, però no és un viatge típic ni convencional, sinó que està passat pel sedàs dels preceptes estètics i literaris de l'autor, cosa que converteix el viatge en únic, in-

La capacitat de sorprendre

Text > **RAFEL CASAS**

Malgrat que l'autora d'aquest llibre, Mar Bosch, gaudeix d'una trajectòria literària extensa i reconeguda, al contrari del que passa amb altres escriptors de llarg recorregut, no ha perdut la capacitat per sorprendre'ns ni s'ha retut a la repetició narrativa ni estructural, i ho puc assegurar perquè *Lliçons d'abisme* és ple de sorpreses i girs, començant per una dualitat narrativa en què narrador i *notalpeuador* (així el bateja l'autora) es discuteixen el protagonisme dels relats, i el segon fa de contrapès a la veu principal, la que explica la història, afegint ara dades d'interès històric o científic, ara opinions sovint d'un sarcasme hilarant, que el lector multitasca sabrà apreciar. Els vint-i-quatre contes que componen el llibre ens transporten a mons propers, records infantils i ens fan viure situacions irrals dins de la quotidianitat, unes situacions que la Mar sap timonejar amb mà ferma, amb aquesta barreja de pretesa innocència i entremaliadura soterrada (no tan soterrada) que li va tan bé. Des d'un home que vol construir un vaixell per fascicles fins a una porta espatllada que permet l'entrada (i la sortida) a gent coneguda i no tan coneguda o un àngel caigut del cel, cada retall de vida —perquè això és el que

són tots aquests relats— ens aboca a l'interior d'un afany, d'un somni o d'un dia a dia que ens fa sentir una mica com el *voyeur* que espia per la finestra: interessat, encuriós, però incapaç de canviar allò que es desenvolupa davant seu. Això ens obliga a entrar en el joc de l'autora i ens tempta perquè explorem més a fons cada relat, perquè bussegem en les notes a peu de pàgina, perquè ens encuriósim amb els finals opcionals que ens regala al final del llibre. Els relats, a més, s'organitzen d'una manera mil·limètricament mesurada i ens van desvetllant una trama que va més enllà de cada petita història, com qui surt a caçar un manat d'espàrrecs per cuinar-ne, més tard, una truita deliciosa. Tots els contes mantenen un nexa, un lligam estrany i soterrat que fa que alguns comencin, o que acabin, amb la història anterior o la següent. La traça narrativa de la Mar queda palesa de nou en la utilització d'un llenguatge directe, a voltes poètic, farcit de populismes i localismes que accentuen aquesta sensació de reviu històries. Sens dubte, una aposta segura per als lectors àvids d'històries diferents i originals, per als cercadors de curiositats lingüístiques i per a tots aquells a qui la bona literatura no els fa mandra.

transferible i irrepètible, la història de vida d'un malaurat personatge que no és del tot diví, ni del tot humà, sinó que és fruit de la imaginació d'un autor de carn i ossos, encara que pugui semblar una història del folklore, d'aquelles de tota la vida, arrelada en l'imaginari col·lectiu.

És un dels talents de Daniel Genís i, sens dubte, un dels atractius de la novel·la: oferir-nos, amb un estil «d'oralitat culta», una obra ambiciosa sobre el Mal (en majúscules), el Destí i el Fracàs, però sense que es noti, com si fabular fos d'allò més senzill i natural, com si escriure no fos res més, ni res menys, que transcriure els dictats d'unes veus impossibles però versem-

blants, unes veus que són capaces de fer asseveracions com ara «que l'engany més gran del Diable no és haver-nos fet creure que no existeix [el Diable], sinó haver-nos fet creure que existeix Déu» (p. 217). Exactament: és l'engany més genuí de la literatura, la mentida necessària per revelar una part significativa de la condició humana.

Una obra ambiciosa sobre el Mal (en majúscules), el Destí i el Fracàs

BOSCH, Mar. *Lliçons d'abisme*. Barcelona: Editorial Empúries, 2025. 224 p.

GENÍS MAS, Daniel. *El dimoni abans de nosaltres*. Barcelona: Editorial Males Herbes, 2025. 223 p.